Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24321201

ta’minlashning ustivor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

· Axborot va bilim almashish: Ijtimoiy tarmoqlar odamlarning bir-biriga axborot yetkazish va bilim almashish imkoniyatini yaratadi. Ular yordamida masofaviy ta'lim, onlayn treninglar va boshqa o‘qitish usullari ko‘paygan.

· Jamiyatni birlashtirish: Tarmoqlar odamlar orasida yangi ijtimoiy bog‘lanishlarni yaratadi. Ular dunyoning turli burchaklarida yashovchi insonlarni birlashtirib, global muloqot va hamkorlikni mustahkamlaydi.

· Biznes va marketing imkoniyatlari: Ijtimoiy tarmoqlar kompaniyalar va kichik tadbirkorlar uchun marketing vositasi sifatida ishlatilmoqda. Reklama, brend yaratish va mahsulotlar tarqatishning samarali usullari sifatida keng tarqalgan.

· Ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta'siri:

· Psixologik ta'sir: Ijtimoiy tarmoqlarda ko‘pincha odamlar o‘zlarining mukammal hayotlarini ko‘rsatishga harakat qiladilar, bu esa boshqalar orasida o‘zini past baholash, depressiya va xavotirni keltirib chiqarishi mumkin.

· Yolg‘on va manipulyatsiya: Ijtimoiy tarmoqlar ko‘pincha yolg‘on axborot va manipulyatsiyalar uchun platforma bo‘lib qoladi, bu esa jamoatchilik fikriga salbiy ta'sir ko‘rsatadi.

· Maxfiylik muammolari: Shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligi ko‘plab ijtimoiy tarmoqlarda xavf ostida qolmoqda. Foydalanuvchilar o‘zlarining shaxsiy ma'lumotlarini osongina tarqatishi va ular noto‘g‘ri qo‘llanilishi mumkin.

Xulosa: Ijtiyoiy tarmoqlar bugungi kunda hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Ular insonlar orasidagi muloqotni, axborot almashishni va ijtimoiy tarmoqda o‘zini ifoda etishni osonlashtiradi. Ammo ularning salbiy ta'sirlari, ayniqsa, psixologik va shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligiga bo‘lgan xavotirlar ham mavjud. Shunday qilib, ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish uchun ularni ehtiyotkorlik bilan va mas'uliyat bilan boshqarish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Kuzio, T. (2021). The Social Media Effect: Impact on Society, Psychology, and Technology. Oxford University Press.
2. Boyd, D. (2014). It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens. Yale University Press.
3. Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media". Business Horizons, 53(1), 59–68.
4. Gerding, A. (2020). Social Media and Society: A Global Perspective. Cambridge University Press.
5. Ippolito, M. (2017). The Dark Side of Social Media: Understanding the Risks and Realities. Routledge.
6. Smith, M., & Duggan, M. (2013). Online Dating & Relationships. Pew Research Center.

BOSHLANG‘ICH SINF ONA TILI DARSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI LINGVISTIK TUSHUNCHALARNI O‘RGATISH METODIKASI

Shodiyeva Mehribon Amin qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta’lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati, o‘qituvchilarni ushbu jarayonga tayyorlash,

Published: 23.12.2024
Cite this article: Shodiyeva Mehribon Amin qizi (2024). Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali lingvistik tushunchalarni o‘rgatish metodikasi. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24321201
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish borasidagi fikr-mulohazalar, boshlang‘ich sinf ona tili darslarida lingvistik tushunchalarni o‘rgatishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiya, raqamli kompetensiya, lingvistik tushuncha**,** sun’iy intellekt, simulyatsiyalar, interaktiv ta’lim dasturlari, multimediya vositalari.

Bugungi kunda hayotimizga kundan kunga innovatsion texnologiyalar, zamonaviy qurilmalar kirib kelmoqda. Bu, albatta, ta’lim jarayoniga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Ta’limning sifat va samaradorligini yanada oshirish, o‘quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, zamon talablariga javob bera oladigan malakali kadrlarni tayyorlash hamda rivojlangan mamlakatlar ro‘yxatidan o‘rin egallash maqsadida raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, simulyatsiyalar, interaktiv ta’lim dasturlaridan foydalanilmoqda. Raqamli texnologiya turli sohalarda qo‘llanilib, modernizatsiya jarayonida muhim ahamiyatga ega. Shu bilan bir qatorda ta’lim tizimini isloh qilishda, zamonaviy, yangi bosqichga ko‘tarishda o‘rni beqiyos. O‘quvchilarni raqamli texnologiyalar bilan tanishtirishda topshiriqlarning kompyuterli variantlarini tayyorlash, mavzularni animatsion va multimediyali effektlarga boy shaklda taqdim qilish mumkin. Bu jarayonda o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishlari ortadi va an’anaviylikdan qochishga erishiladi. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari harakatlanuvchi elementlar, multimediya vositalari, turli kompyuter dasturlariga nisbatan qiziqishi yuqori bo‘ladi. 2023-2024-o‘quv yillaridan boshlab boshlang‘ich sinflarda informatika fani o‘qitila boshlandi. Bu ham o‘quvchilarning kompyuter savodxonligi va texnik madaniyatini shakllantirishga yordam beradi. Zero, raqamli texnologiyalardan foydalanish ta’lim mazmunini takomillashtiradi, o‘zlashtirish jarayonini yaxshilab, o‘quvchilarning kompetensiyaviy xususiyatlarini oshirishga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilar uchun lingvistik tushunchalarni o‘rgatishda samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Quyida metodikani bosqichma-bosqich ko‘rib chiqamiz:

1. Dars maqsadlarini belgilash

O‘quvchilarga ona tili fanidan lingvistik tushunchalarni (so‘z turkumlari, gap tuzilishi, imlo qoidalari) tushuntirish.

Raqamli texnologiyalar orqali interaktiv va qiziqarli muhit yaratish.

2. Raqamli vositalarni tanlash

Taqdimot vositalari: PowerPoint, Google Slides yordamida dars materiallarini vizual tarzda tushuntirish.

Interaktiv dasturlar: Kahoot, Quizizz kabi platformalarda test yoki o‘yinlar orqali bilimlarni mustahkamlash.

Multimediyalar: Animatsiya va videoroliklar yordamida qiyin tushunchalarni oddiy ko‘rsatish.

Onlayn lug‘atlar va ilovalar: So‘z ma’nolarini o‘rganishda va izoh berishda foydalanish, masalan, ABBYY Lingvo yoki WordWall.

3. Darsni tashkil qilish jarayoni

a) Motivatsiya bosqichi:

Raqamli texnologiyalardan foydalanib mavzuga oid qisqa video yoki rasm namoyish qilish. Masalan, so‘z turkumlariga oid qiziqarli animatsiya.

b) Yangi mavzuni tushuntirish:

Elektron taqdimotlar yordamida mavzuni bosqichma-bosqich tushuntirish.

O‘quvchilarni faollashtirish uchun savol-javob yoki raqamli o‘yinlar orqali ularning ishtirokini ta’minlash.

c) Amaliyot va mustahkamlash:

Quizizz yoki Kahoot platformalarida savol-javob o‘tkazish.

WordWall yordamida gap tuzishni mashq qilish.

O‘quvchilarga mobil ilovalar orqali lug‘at yoki yangi so‘zlarni o‘rganishni taklif qilish.

d) Natijani baholash:

Test sinovlari yoki ijodiy topshiriqlarni onlayn platformalarda amalga oshirish (masalan, Google Forms orqali).

O‘quvchilarning natijalarini interaktiv grafiklar shaklida tahlil qilish.

4. Afzalliklari

Darslar ko‘rgazmali va interaktiv bo‘ladi.

O‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va faolligini kuchaytiradi.

Yangi texnologiyalar yordamida til o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

5. Amaliy misol:

Mavzu: So‘z turkumlari.

Bosqichlar:

Taqdimot yordamida so‘z turkumlarini tushuntirish.

Animatsiyalar orqali har bir turkumni ko‘rsatish.

Quizizz platformasida “O‘yin orqali so‘z turkumlarini tanla” mashqi.

Elektron lug‘at bilan yangi so‘zlar qidirish va ularni gapda ishlatish.

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida raqamli texnologiyalardan unumli foydalanish tilga oid tushunchalarni tez va oson o‘rgatishga yordam beradi. Masalan, lingvistik tushunchalarni o‘rgatishda kompyuter dasturlari yordamida tayyorlangan topshiriqlar muhim ahamiyatga ega. So‘z va so‘z birikmasi tushunchalarini izohlashda jadvallar, chizmalardan foydalanish mumkin. Gap mavzusini o‘rgatish jarayonida mavzuga mos turli xildagi rasmli rebuslar, mozaikalar, harakatlanuvchi yoki ovozli effektlardan foydalanish mumkin. Mavzuga oid matnlarni rasmlar yordamida tasvirlash yoki gaplar o‘rnini o‘zgartirib, ma’lum bir so‘zlarni tushirib qoldirish kabi topshiriqlarni kompyuter vositalari ko‘rsatib berish bilan birga videolavhalar, audio shakllardan foydalanish o‘quvchilar tafakkurini boyitib, xotirasini sinovdan o‘tkazishga yordam beradi.

Boshlang‘ich sinf darsliklarida badiiy matnning didaktik, tasviriy, hikoya mazmunli matn kabi tiplarini ko‘rishimiz mumkin. Matn xususiyatidan kelib chiqib, tahlil jarayonida o‘quvchilar ko‘z o‘ngida yaxshiroq gavdalantirish maqsadida virtual ko‘zoynaklar, gologrammalardan ham foydalanish mumkin. “Labirint”, “Krossword”, “Chaynword” kabi topshiriqlarni ekranda namoyish qilish o‘quvchilarni topqirlikka undash bilan birga ko‘z xotirasini ham aniqlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, raqamli texnologiyalardan turli sohalarda foydalanish mumkin. Shu jumladan, ta’lim sohasida qo‘llash sifat va samaradorlikni oshirish bilan birga, vaqtdan unumli foydalanish, o‘quvchilar diqqatini jalb qilish, kreativlikni oshirishga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali lingvistik tushunchalarni o‘rgatish muhim innovatsion yondashuv hisoblanadi. Ushbu uslub nafaqat o‘quvchilarni qiziqtirish, balki ularning tilshunoslik bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarini samarali shakllantirish imkonini beradi.Raqamli texnologiyalar o‘quv jarayonini interaktiv, vizual va personalizatsiyalangan qilishga yordam beradi. Masalan, o‘yinli dasturlar, multimedialar, animatsion materiallar va onlayn testlar o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va tushunchalarni yanada osonroq o‘zlashtirishiga imkon yaratadi. Shuningdek, ularni amaliy mashqlar orqali bilimlarini mustahkamlashga undaydi. Ushbu uslubning muvaffaqiyati uchun raqamli resurslardan to‘g‘ri va maqsadli foydalanish, o‘qituvchilarning texnologik savodxonligini oshirish va darslarning didaktik maqsadlariga mos keladigan materiallarni ishlab chiqish muhimdir. Shu sababli, raqamli

texnologiyalarni boshlang‘ich sinf ona tili darslarida qo‘llash zamonaviy pedagogik usul sifatida katta ahamiyatga ega va bu jarayon kelajak avlodni raqamli dunyoda muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun muhim bosqich hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.- Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi.- Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021
3. “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” Prezident farmoni 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni
4. Qosimova K., Matchonov S., G‘ulomova X., Yo‘ldosheva Sh., Sariev Sh. Ona tili o‘qitish metodikasi. –T.: Bayoz, 2022. – 304 b.
5. Abdullayeva F. TA’LIM TIZIMI SIFATINI OSHIRISHDA PISA VA TIMSS KABI XALQARO TADQIQOTLARNING ROLI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 3. – №. 3.
6. Nurillayevna A. F. Teaching Scientific Popular Articles in Mother Nili and Reading Literacy Courses //European journal of innovation in nonformal education. – 2022. – Т. 2. – №. 3. – С. 47-50.
7. Abdullayeva F. Methodological possibilities of organization of primary school technology lessons with pedagogical technologies //центр научных публикаций (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.
8. Nurullayevna A. F. ONA TILI VA O‘QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA ILMIY OMMABOP MAQOLALARNI O‘RGATISH //БАРҚАРОРЛИК ВА ЕТАКЧИ ТАДҚИҚОТЛАР ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ. – 2022. – Т. 2. – №. 4. – С. 406-409.
9. Kurbanova S. ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ–ЦЕЛОСТНАЯ СИСТЕМА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КУРБАНОВА ШОИРА НАРЗУЛЛАЕВНА, АБДУЛЛАЕВА ФЕРУЗА, ОЧИЛОВА ГО //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
10. Курбанова Ш. Н., Абдуллаева Ф., Очилова Г. О. Педагогическая технология–целостная система образовательного процесса //новые педагогические исследования: сборник статей IV. – 2021. – С. 20.
11. Qurbonova S. N., Abdullayeva F. TARBIYA DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 6. – С. 1030-1035.
12. Абдуллаева, Ф. Н. (2022). BOSHLANG‘ICH SINF ONA TILI VA O‘QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA ILMIY-OMMABOP MAQOLALARNI O‘RGATISHNING METODIK IMKONIYATLARI: https://doi. org/10.53885/edinres. 2022.9. 09.034 Abdullayeva Feruza Nurilloyevna Buxoro davlat universiteti o‘qituvchisi. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (9), 243-246.
13. Abdullayeva Feruza, N. (2022). Start Methodological Options for Teaching Scientific and Popular Articles in First Grade Mother Tongue and Reading Literacy Classes. International Journal of Trend in Scientific Research and Development, 6(6), 1433-1436.
14. Nurilloevna, A. F. (2022). General Structure of Teaching Courses of Popular Scientific and Artistic Articles on the Theme of the Seasons of the Year. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal, 1(6), 1-5

15. Umumiy o‘rta ta’limning Milliy o‘quv dasturi. Ona tili (1-11-sinf). O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi.
16. Qosimova K, Matjonov S, G‘ulomova X, Yo‘ldosheva Sh, Sariyev Sh. “Ona tili o‘qitish metodikasi”.
17. Abdullayeva F.N., Shodiyeva M.A. Ona tili darslarida lingvistik tushunchalarni o‘rgatishning ahamiyati. Pedagogik tadqiqotlar jurnali.- 2024, noyabr

KONSTITUTSIYA ERKIN VA FAROVON HAYOT GAROVI

Abdug‘ofurov Muhammadqodir Abdunosir o‘g‘li
ANDIJON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI Magistratura bo‘limining
Ijtimoiy gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi Yo‘nalishi bo‘yicha I bosqich magistranti

Annotatsiya : Ushbu maqolada mustaqillik sharofati bilan vatanimizda milliy qonunchilik tizimining yaratilishi va uning mamlakatimiz taraqqiyotining turli jabhalaridagi integrastiyasi , qonunchilik tizimining jamiyat hayotida yangi sifat o‘zgarishining boshlanishiga , izchillik , aniqlik , ustuvorlik tamoyillari asosidagi qonunchiligi tavsifiga bag‘ishlanadi .

Kalit so‘zlar : Madaniy me’ros , o‘z res kons 49- modda , madaniy meros obyektlari haqida qonunchilik , shaharlarning yubileylari , nomlarning tiklanishi , milliy qadriyatlar va boshqa...

Kirish: Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamdagi islohotlar negizida qonun ustuvorligining ta’minlanganligi turadi . Qonun ustuvorligi har bir sohaning jadal rivojini ta’minlashi bilan ham dolzarb hisoblanadi . Bu ustuvorlik bir qator sohalarda jumladan: fan , ta’lim , sport , san’at , madaniyat kabi eng muhim bo‘g‘inlarda o‘zini ko‘rsatdi . Mamalakatimiz mustabid tuzum hukmronligi paytida o‘z milliyligini yo‘qotgan tarixiy xotirasini tiklashga ehtiyoj his qilgan edi .

1991 yil 31 avgust mustaqillikning qo‘lga kiritilishi mamlakatimiz ma’naviy va madaniy hayotida yangi davrni boshlab berdi .

1992 – yil 8 dekabr 12- chaqiriq O‘zbekiston Respublkasi Oliy kengashining 11-sessiyasida qabul qilingan va unda mamlakatning huquqiy jihatdan mustahkamligini ta’minladi . [171]

Jumladan uning respublika moddiy madaniy meros obyektlarini muhofaza qilishga qaratilgan moddalari respublika milliy tarixi tiklanishining boshlanishida muhim rol o‘ynadi , Konstitutsiyaning IX bob fuqarolarning burchlari 49-modda. Fuqarolar O‘zbekiston xalqining tarixiy, ma'naviy va madaniy merosini avaylab asrashga majburdirlar. Madaniyat yodgorliklari davlat muhofazasidadir. [172]

Belgilab qo‘yilishi respublika nomoddiy madaniy meros obyektariga bo‘lgan munosabatning o‘zgarishiga olib keldi . Konstitutsiyaning qabul qilinishi nafaqat moddiy meros uchun balki nomoddiy madaniy meros muhofazasiga qaratilgan boshqa normativ huquqiy hujjatlarda ham o‘z ta’sirini ko‘rsatdi chunonchi:

2001 yil 30 avgustda “Madaniy meros ob'ektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to‘g‘risida” gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni qabul qilingan.

[171] https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Ozbekiston_Respublikasining_Konstitutsiyasi

[172] https://president.uz/oz/pages/view/constitution?menu_id=10